جنگ هم نتوانست بازار ایران را خالی از کالا کند

رییس اتاق بازرگانی تهران با تأکید بر تداوم صادرات و واردات با وجود محدودیت‌های مرزی گفت: فعالان اقتصادی در شرایط جنگی نیز اجازه ندادند تأمین کالاهای مورد نیاز مردم با وقفه مواجه شود. محمود نجفی‌عرب، رییس اتاق بازرگانی تهران، در گفت‌وگو با خبرنگار مهر با اشاره به تداوم تهدیدهای دونالد ترامپ علیه ایران اظهار کرد: این تهدیدها موضوع تازه‌ای نیست و ترامپ بارها مواضعی را مطرح کرده و پس از آن عقب‌نشینی یا اظهارات خود را اصلاح کرده است؛ با این حال، معتقدم در صورت حفظ انسجام ملی در سطح دولت، مجلس، قوه قضاییه و مردم، این تهدیدها نمی‌تواند تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر کشور داشته باشد. وی با اشاره به وضعیت فعالیت‌های تجاری در مرزهای کشور افزود: اگرچه به دلیل شرایط پیش‌آمده، برخی مرزهای جنوبی با محدودیت‌هایی مواجه شده‌اند و تمرکز بیشتری بر سایر مرزها صورت گرفته است، اما صادرات و واردات کشور همچنان در جریان است. با همکاری نزدیک مسوولان گمرک و سایر دستگاه‌های مرتبط، تلاش می‌شود روند تجارت خارجی ادامه پیدا کند. رییس اتاق تهران با بیان اینکه شرایط نه جنگ و نه صلح برای اقتصاد کشور مطلوب نیست، تصریح کرد: فعالان اقتصادی برای فعالیت در حوزه تولید، صادرات و واردات به ثبات و امکان برنامه‌ریزی نیاز دارند، اما در شرایط فعلی برنامه‌ریزی به‌شدت کوتاه‌مدت شده و گاهی از چند روز فراتر نمی‌رود؛ چراکه تحولات روزانه مستقیما بر روند تولید و فعالیت اقتصادی کشور اثر می‌گذارد. نجفی‌عرب با تأکید بر ضرورت بازگشت هر چه سریع‌تر شرایط کشور به وضعیت عادی گفت: فعالان اقتصادی در شرایط بحرانی نشان داده‌اند که در کنار مردم هستند. در جنگ ۱۲ روزه، جنگ ۴۰ روزه و دوره پس از آن، با وجود دشواری‌ها، کمبودی در تأمین کالاهای مصرفی و مورد نیاز مردم ایجاد نشد و حتی در مواردی عرضه کالا بیش از نیاز بازار بود. وی درباره افزایش قیمت‌ها نیز اظهار کرد: گرانی و افزایش قیمت تمام‌شده کالاها تحت تأثیر تورم و عوامل بیرونی قرار دارد و نمی‌توان تمام آثار آن را به عملکرد فعالان اقتصادی نسبت داد.

قدردانی اتاق بازرگانی از شعام برای ابلاغ بسته حمایت از کسب‌وکارها

رییس اتاق بازرگانی از ابلاغ بسته مقاوم‌سازی اقتصاد ملی و دفاع غیرنظامی در شرایط اضطراری قدردانی کرد. به گزارش خبرگزاری تسنیم، صمد حسن‌زاده، رییس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، با بیان اینکه «در پی استمرار شرایط اضطراری و ضرورت تداوم حمایت از فعالان اقتصادی، اتاق ایران با انعکاس مطالبات و دغدغه‌های بخش خصوصی، موضوع تمدید مصوبات حمایتی شورای عالی امنیت ملی را پیگیری نمود»، گفت: در همین راستا، شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در شهریورماه ۱۴۰۵ طی مکاتبه‌ای با رییس جمهور، درخواست تمدید این مصوبات را مطرح کرد. دبیر شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی افزود: در پی این مکاتبه، رییس جمهور محترم، دستور طرح موضوع در شورای عالی امنیت ملی را صادر نمود و شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی نیز طی مکاتبه‌ای با دبیر شورای عالی امنیت ملی، تسریع در طرح موضوع و ابلاغ تصمیمات حمایتی را پیگیری نمود. رییس اتاق ایران اظهار داشت: در نتیجه این پیگیری‌ها، بسته مقاوم‌سازی اقتصاد ملی و دفاع غیرنظامی در شرایط اضطراری در بخش‌های حمایت از کسب‌وکار، حمل‌ونقل و پشتیبانی ابلاغ شده و دستگاه‌ها و مراجع ذی‌صلاح به اجرای تمهیدات حمایتی پیش‌بینی‌شده در آن مکلف شده‌اند. رییس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، در تشریح تمهیدات حمایتی در نظر گرفته‌شده در این بسته به تأمین مالی اضطراری، اعطای تنفس و تمدید تسهیلات بانکی، تسهیل ایفای تعهدات ارزی فعالان اقتصادی، پیش‌بینی حمایت‌های مالیاتی و تأمین اجتماعی برای بنگاه‌هایی که به‌طور مستقیم از شرایط اضطراری آسیب دیده‌اند، تسهیل فرایندهای گمرکی و پشتیبانی از تأمین مواد اولیه و جریان تجارت اشاره کرد. رییس اتاق ایران با بیان اینکه ابلاغ این بسته، زمینه اجرای مجموعه‌ای از حمایت‌های مورد مطالبه بخش خصوصی را در شرایط اضطراری فراهم می‌کند، خاطرنشان کرد: این بسته می‌تواند در کاهش فشارهای مالی و عملیاتی بر بنگاه‌ها، حفظ ظرفیت‌های تولیدی و اشتغال و استمرار جریان تأمین و تجارت کشور موثر باشد. حسن‌زاده تاکید کرد: اتاق ایران، پیگیری اجرای موثر مفاد این بسته و تحقق حمایت‌های پیش‌بینی‌شده برای فعالان اقتصادی را دنبال خواهند کرد.

رفع تعهدات ارزی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰

صادرکنندگان دارای تعهدات ارزی ایفانشده مربوط به سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ می‌توانند با انجام مصالحه ریالی تا پایان سال ۱۴۰۵ نسبت به رفع تعهدات خود اقدام کنند. به گزارش خبرگزاری مهر، کنفدراسیون صادرات ایران اعلام کرد: صادرکنندگان دارای تعهدات ارزی ایفانشده مربوط به سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ می‌توانند با انجام مصالحه ریالی تا پایان سال ۱۴۰۵ نسبت به رفع تعهدات خود اقدام کنند. بر اساس تصمیم کارگروه بازگشت ارز حاصل از صادرات، میزان مصالحه برای واحدهای بازرگانی ۱۰ درصد و واحدهای تولیدی ۵ درصد نرخ خرید حواله یورو در مرکز مبادله ارز و طلای ایران تعیین شده است.

برخورد با فروشندگان سوخت سهمیه‌ای معادن

وزارت صمت در بخشنامه‌ای اعلام کرد: فروش سوخت یارانه‌ای معادن به دیگران ممنوع بوده و با متخلفان برخورد قانونی می‌شود. مهدی حمیدی، مدیرکل دفتر بهره‌برداری معادن معاونت امور معادن و صنایع معدنی وزارت صمت در بخشنامه‌ای با اشاره به اقدامات این وزارتخانه برای تامین سوخت مورد نیاز معادن، اعلام کرد: سهمیه سوخت با هدف انجام فعالیت‌های معدنی تخصیص می‌یابد و همه دارندگان مجوزهای عملیات معدنی که از سوخت سهمیه‌ای یارانه‌ای استفاده می‌کنند، موظف‌اند سوخت دریافتی را در همان معدن مصرف کنند. بر اساس این بخشنامه، هرگونه فروش سوخت سهمیه‌ای به اشخاص دیگر، علاوه بر پیگرد قانونی و تعزیراتی از سوی مراجع ذی‌صلاح، مشمول اعمال مقررات ماده ۲۰ قانون معادن و ماده ۵۵ آیین‌نامه اجرایی آن خواهد بود.

آیا عراق می‌تواند جایگزین امارات یا مسیر مکمل تجارت ایران شود؟

بازیگر جدید در شبکه مبادلات مالی ایران

تعادل | بغداد در معادلات تجاری تهران ظرفیت‌های قابل توجهی دارد، اما فاصله زیرساخت‌های بانکی دو کشور نشان می‌دهد که جایگزینی کامل امارات در کوتاه‌مدت چندان واقع‌بینانه نیست. در شرایطی که تحریم‌های مالی، افزایش هزینه مبادلات خارجی و محدودیت دسترسی ایران به شبکه بانکی بین‌المللی، تجارت خارجی کشور را با چالش‌های فزاینده‌ای مواجه کرده است، یافتن مسیرهای جایگزین برای انتقال و تسویه وجوه به یکی از ضرورت‌های اقتصاد ایران تبدیل شده است. در این میان، عراق به دلیل همسایگی، حجم بالای مبادلات تجاری و حضور گسترده فعالان اقتصادی ایرانی، بیش از گذشته مورد توجه سیاست‌گذاران و بخش خصوصی قرار گرفته است. اما پرسش اصلی این است که آیا عراق می‌تواند به بازیگری جدید در شبکه مبادلات مالی ایران تبدیل شود و بخشی از نقشی را که امارات در سال‌های گذشته در تسویه معاملات خارجی کشور بر عهده داشته است، ایفا کند؟

بررسی دیدگاه‌های مطرح‌شده در نشست مشترک دو کمیسیون «تسهیل و توسعه تجارت» و «بازار پول و سرمایه» اتاق بازرگانی تهران نشان می‌دهد که پاسخ به این پرسش نه کاملا مثبت است و نه منفی.

عراق از ظرفیت تجاری و جغرافیایی مناسبی برای توسعه همکاری‌های مالی با ایران برخوردار است، اما ضعف زیرساخت‌های بانکی، محدودیت‌های قانونی، دشواری بازگشت منابع صادراتی و ریسک‌های مربوط به نقل‌وانتقال ارز، موانعی هستند که اجازه نمی‌دهند این کشور در شرایط فعلی جایگزینی کامل برای امارات باشد. در واقع، آنچه در این نشست مورد توجه قرار گرفت، ضرورت بازتعریف روابط مالی ایران با کشورهای همسایه و کاهش وابستگی به کانال‌های محدود واسطه‌ای بود؛ مسیری که می‌تواند با استفاده از ظرفیت عراق آغاز شود، اما تحقق آن به تصمیمات سیاستی، همکاری نظام بانکی و مشارکت موثر بخش خصوصی وابسته است.

هزینه مبادلات خارجی زنگ خطر برای تجارت ایران

افزایش هزینه‌های مبادلات خارجی در شرایطی به یکی از دغدغه‌های اصلی فعالان اقتصادی تبدیل شده که بنگاه‌های تولیدی و تجاری کشور همزمان با فشار تورمی، محدودیت تأمین مالی و دشواری دسترسی به منابع ارزی مواجه هستند. علیرضا کیانی، رییس کمیسیون بازار پول و سرمایه اتاق تهران، در این نشست با اشاره به شرایط دشوار فعالیت بنگاه‌ها اظهار کرد که در یک سال گذشته، تمرکز این کمیسیون بر ابزارهای نوین تأمین مالی بوده است؛ چراکه بخش‌های صنعت و تجارت حتی برای تأمین سرمایه در گردش مورد نیاز خود نیز با محدودیت‌های جدی روبرو شده‌اند. به گفته وی، هزینه حمل‌ونقل ریلی، زمینی و دریایی در برخی مسیرها حدود شش تا ۱۰ برابر افزایش یافته است. هم‌زمان، رشد نقدینگی و تورم نیز فشار مضاعفی بر فعالیت‌های اقتصادی وارد کرده است؛ به‌طوری که تورم نقطه‌به‌نقطه تولیدکننده به ۱۲۵ درصد و تورم ماهانه بخش معدن به ۱۵ درصد رسیده است. کیانی همچنین ظرفیت عملیاتی تولید در سال گذشته را حدود ۴۱ درصد ظرفیت اسمی اعلام کرد و تحریم‌های پولی، کالایی و لجستیکی را از عوامل افزایش هزینه مبادلات خارجی دانست. این ارقام نشان می‌دهد که مساله نقل‌وانتقال پول دیگر صرفاً یک موضوع بانکی نیست، بلکه مستقیماً با توان تولید، صادرات و رقابت‌پذیری بنگاه‌های اقتصادی ارتباط دارد. هر چه مسیر انتقال منابع طولانی‌تر، پرهزینه‌تر و غیرشفاف‌تر باشد، فشار بیشتری بر قیمت تمام‌شده کالا و توان فعالیت تجار وارد خواهد شد.

از همین منظر، طرح استفاده از ظرفیت عراق را باید بخشی از تلاش برای کاهش هزینه‌های تجارت خارجی و متنوع‌سازی مسیرهای تسویه دانست.

چرا عراق به گزینه‌ای جدی تبدیل شده است؟

عراق یکی از مهم‌ترین مقاصد صادراتی ایران است و حضور گسترده شرکت‌ها و فعالان اقتصادی ایرانی در بازار این کشور، زمینه مناسبی برای توسعه همکاری‌های مالی فراهم کرده است.

محمدرضا غفراللهی، رییس کمیسیون تسهیل و توسعه تجارت اتاق تهران، معتقد است تحولات اخیر ضرورت متنوع‌سازی کانال‌های مالی تجارت خارجی را بیش از گذشته آشکار کرده است. به اعتقاد وی، با توجه به جایگاه عراق در تجارت خارجی ایران، بررسی راهکارهای انتقال پول و توسعه همکاری‌های مالی با این کشور می‌تواند به بخش قابل توجهی از تجار ایرانی کمک کند. یکی از پرسش‌های مهم مطرح‌شده در این نشست، چرایی استفاده گسترده از امارات برای تسویه بخشی از مبادلات خارجی ایران بود؛ آن هم در شرایطی که چین سهم بالایی در تجارت خارجی کشور دارد. این موضوع ضرورت بررسی امکان انتقال بخشی از فرآیندهای تسویه به کشورهای مقصد تجارت ایران را مطرح می‌کند. از این منظر، عراق می‌تواند به عنوان یکی از مسیرهای مکمل در شبکه مبادلات مالی ایران مورد توجه قرار گیرد. نزدیکی جغرافیایی، حجم مبادلات، ارتباطات تجاری موجود و امکان توسعه سرمایه‌گذاری مشترک از جمله مزیت‌هایی هستند که می‌توانند زمینه‌شکل‌گیری همکاری‌های گسترده‌تر را فراهم کنند. با این حال، برخورداری از ظرفیت تجاری لزوما به معنای برخورداری از زیرساخت مالی مناسب نیست. همین تفاوت، مهم‌ترین نکته‌ای است که در ارزیابی امکان جایگزینی عراق با امارات باید مورد توجه قرار گیرد.

۱۷ میلیارد دلار منابع صادراتی چالش اصلی همکاری مالی با عراق

شاید مهم‌ترین بخش این نشست، اظهارات جهانبخش سنجابی، دبیرکل اتاق مشترک بازرگانی ایران و عراق، درباره وضعیت بازگشت منابع حاصل از صادرات ایران به عراق باشد. به گفته وی، ارزش صادرات ایران به عراق طی یک دوره پنج‌ساله بیش از ۵۱ میلیارد دلار بوده است؛ اما کمتر از ۳۴ میلیارد دلار آن رفع تعهد ارزی شده و حدود ۱۷ میلیارد دلار همچنان در آمارهای مربوط به رفع تعهد ارزی تعیین تکلیف نشده است.

این ارقام نشان می‌دهد که افزایش حجم صادرات به عراق به‌تنهایی نمی‌تواند تضمین‌کننده بازگشت موثر منابع به اقتصاد ایران باشد. مساله اصلی، ایجاد سازوکاری است که بتواند منابع حاصل از صادرات را در زمان مناسب و با هزینه قابل قبول به چرخه اقتصادی کشور بازگرداند.

سنجابی همچنین با اشاره به بررسی‌های کارشناسی اعلام کرد که گردش منابع حاصل از صادرات ایران در شبکه صرافی‌های عراق ممکن است بین چهار تا ۱۲ ماه زمان ببرد. چنین دوره زمانی طولانی می‌تواند برای صادرکنندگان و بنگاه‌هایی که به سرمایه در گردش نیاز دارند، مشکلات جدی ایجاد کند.

در واقع، اگر قرار باشد عراق نقش پررنگ‌تری در مبادلات مالی ایران ایفا کند، نخستین مساله‌ای که باید حل شود، همین چرخه بازگشت منابع است. طولانی‌شدن فرآیند تسویه نه‌تنها هزینه فرصت منابع مالی را افزایش می‌دهد، بلکه می‌تواند توان صادرکنندگان برای ادامه فعالیت و حضور مستمر در بازار عراق را نیز کاهش دهد.

از سوی دیگر، سنجابی به محدودیت‌های قانونی از نگاه بانک مرکزی عراق در برخی نقل‌وانتقالات مالی با ایران و فاصله میان نرخ رسمی و نرخ بازار آزاد این کشور اشاره کرد؛ عواملی که فعالیت در شبکه صرافی‌ها و تبدیل ارز را با پیچیدگی بیشتری مواجه می‌کنند.

بنابراین، توسعه همکاری مالی با عراق بدون اصلاح سازوکارهای تسویه، مدیریت اختلاف نرخ ارز و تعیین تکلیف منابع صادراتی، نمی‌تواند به نتیجه مطلوب برسد.

بسته پنج‌گانه اقتصادی برای عبور از روابط تجاری سنتی

در کنار مباحث مربوط به انتقال پول، توسعه همکاری‌های اقتصادی دو کشور نیز در دستور کار قرار گرفته است.

سنجابی در این نشست از تدوین بسته‌ای پیشنهادی شامل پنج برنامه اجرایی برای حفظ و پایدارسازی روابط اقتصادی ایران و عراق خبر داد که از سوی اتاق مشترک بازرگانی ایران و عراق و ستاد توسعه روابط اقتصادی دو کشور به معاون اول رییس جمهور ارایه شده است. به گفته وی، کلیات این بسته در کمیسیون فرعی اقتصادی دولت به تصویب رسیده و قرار است جزییات آن با مشارکت بانک مرکزی، اتاق مشترک، ستاد توسعه روابط اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان توسعه تجارت بررسی شود. همچنین پیش‌نویس مصوبه هیات وزیران در قالب ۲۰ ماده تهیه شده و نهایی‌شدن آن به دریافت نظر مکتوب بانک مرکزی وابسته است.

این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که توسعه روابط مالی ایران و عراق نباید صرفاً به استفاده از شبکه صرافی‌ها و انتقال وجوه محدود بماند. ایجاد زیرساخت‌های پایدار بانکی، گسترش سرمایه‌گذاری مشترک و توسعه همکاری‌های تجاری می‌تواند روابط دو کشور را از مبادلات عمدتاً صادرات‌محور به سمت همکاری‌های اقتصادی عمیق‌تر سوق دهد.

موضع بانک مرکزی عراق را نباید فقط جایگزین امارات دید

ابوالفضل کوده‌ئی، معاون بین‌الملل بانک مرکزی، در این نشست تأکید کرد که موضوع عراق نباید صرفاً از زاویه جایگزینی امارات بررسی شود.

از نگاه وی، عراق کشوری همسایه با حجم قابل توجهی از مبادلات تجاری با ایران است و باید بررسی کرد که آیا تاکنون از تمام ظرفیت‌های موجود برای توسعه روابط اقتصادی با این کشور استفاده شده است یا خیر.

کوده‌ئی سه عامل اراده و اعتماد سیاسی، منافع اقتصادی متقابل و زیرساخت‌های بانکی و مالی را در توسعه همکاری‌های اقتصادی تعیین‌کننده دانست.

وی همچنین بر ضرورت تفکیک نقش دولت، بانک مرکزی و بخش خصوصی تأکید کرد. بر این اساس، دولت مسوول سیاست‌گذاری و تسهیل‌گری است، بانک مرکزی و شبکه بانکی باید ابزارهای تسویه را فراهم کنند و بخش خصوصی نیز بازیگر اصلی اجرای مبادلات اقتصادی خواهد بود.

این تفکیک نقش‌ها اهمیت زیادی دارد؛ چراکه حتی در صورت توافق‌های سیاسی و اقتصادی میان دو کشور، بدون حضور بانک‌های فعال و ابزارهای اجرایی قابل اتکا، امکان ایجاد یک مسیر پایدار برای انتقال وجوه وجود نخواهد داشت.

معاون بین‌الملل بانک مرکزی همچنین استفاده از ارزهای ملی را یکی از راهکارهای قابل بررسی دانست. این همکاری می‌تواند در قالب پیمان‌های پولی دوجانبه، سازوکارهای چندجانبه و ابزارهای واسط تسویه دنبال شود.

ایران پیش‌تر این مسیر را در همکاری با روسیه پیگیری کرده و موضوع استفاده از ارزهای محلی را در چارچوب اتحادیه پایاپای آسیایی، بریکس و سازمان همکاری شانگهای نیز در دستور بررسی قرار داده است.

توسعه کارگزاری‌های بانکی، تسهیل صدور ضمانت‌نامه‌ها و اعتبارات اسنادی، گسترش خدمات پرداخت دیجیتال و بررسی امکان استفاده از ارزهای دیجیتال بانک مرکزی در پرداخت‌های فرامرزی نیز از دیگر محورهایی بود که کوده‌ئی به آنها اشاره کرد.

این مجموعه اقدامات نشان می‌دهد که نگاه بانک مرکزی صرفاً به ایجاد یک کانال موقت برای انتقال پول محدود نیست، بلکه توسعه ابزارهای متنوع تسویه و ایجاد پیوندهای بانکی پایدارتر را دنبال می‌کند.

عراق؛ جایگزین کامل یا مسیر مکمل؟

عراق با توجه به همسایگی، حجم مبادلات تجاری و حضور گسترده فعالان اقتصادی ایرانی، ظرفیت تبدیل‌شدن به یکی از مسیرهای مهم مبادلات مالی ایران را دارد؛ اما ضعف زیرساخت‌های بانکی، محدودیت‌های قانونی و ارزی و طولانی بودن فرآیند بازگشت منابع صادراتی، مانع جایگزینی کامل امارات است.

از این رو، راهبرد واقع‌بینانه‌تر برای ایران، نه جایگزینی یک کشور با کشور دیگر، بلکه متنوع‌سازی مسیرهای مالی و کاهش وابستگی به کانال‌های واسطه‌ای محدود است. در این میان، عراق می‌تواند به عنوان یکی از مسیرهای مکمل، نقش مهمی در کاهش هزینه مبادلات و تقویت تجارت خارجی ایران ایفا کند.

ارز صادراتی در مسیر تأمین کالاهای اساسی

پیشنهاد بخش خصوصی برای کاهش فشار ارزی دولت

تعادل | پیشنهاد اتاق ایران برای استفاده از ارز حاصل از صادرات در تأمین کالاهای اساسی، با هدف حل همزمان دو مساله مهم اقتصاد کشور، یعنی رفع تعهد ارزی صادرکنندگان و تأمین کالاهای مورد نیاز مردم، مطرح شده است. این پیشنهاد که به تأیید روسای اتاق‌های سه‌گانه بازرگانی، تعاون و اصناف رسیده، می‌تواند مسیر مکملی برای تأمین کالاهای اساسی ایجاد کند و بخشی از بار تأمین ارز واردات را از دوش دولت بردارد. بر اساس این طرح، دولت فهرستی از کالاهای اساسی و ضروری مورد نیاز کشور را اعلام می‌کند و صادرکنندگان می‌توانند در ازای رفع تعهد ارزی خود، این کالاها را وارد کنند. به این ترتیب، بخشی از ارز حاصل از صادرات به جای طی کردن مسیرهای فعلی بازگشت ارز، مستقیماً برای تأمین نیازهای وارداتی کشور استفاده خواهد شد. فعالان اقتصادی معتقدند استفاده از ظرفیت بخش خصوصی می‌تواند به تسریع تأمین کالاهای ضروری کمک کند، اما موفقیت این پیشنهاد به فراهم شدن زیرساخت‌های اجرایی و اصلاح برخی سیاست‌های ارزی و تجاری وابسته است.

اختلاف نرخ ارز مهم‌ترین مانع اجرای پیشنهاد

عزت‌الله اکبری تالارپشتی، رییس دبیرخانه مشترک اتاق‌های سه‌گانه، معتقد است دولت می‌تواند با استفاده از ظرفیت صادرکنندگان، بخشی از نیاز وارداتی کشور را بدون اتکا به منابع ارزی خود تأمین کند. به گفته او، دولت باید فهرست کالاهای مورد نیاز و استانداردهای آنها را مشخص کند تا صادرکنندگان بتوانند با واردات این اقلام، هم تعهدات ارزی خود را ایفا کنند و هم در تأمین نیاز کشور نقش داشته باشند. او ایجاد سامانه‌ای شفاف برای ثبت و رهگیری واردات را ضروری می‌داند تا وضعیت محموله‌ها و میزان کالاهای وارد شده قابل پیگیری باشد. همچنین پیشنهاد می‌کند طراحی و مدیریت سازوکار اجرایی این طرح به اتاق ایران با همکاری اتاق تعاون و اتاق اصناف واگذار شود. صدرالدین نیاورانی، نایب‌رییس کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی اتاق ایران، نیز فراهم شدن مقدمات اجرایی را شرط موفقیت طرح می‌داند. از نگاه او، دولت باید مسیر ثبت سفارش و ورود کالا را برای صادرکنندگان تسهیل کند و مشکلات انتقال و ترانزیت کالا از کشورهای واسطه را برطرف سازد. او همچنین تأکید می‌کند فهرست کالاهای مشمول باید بر اساس صرفه اقتصادی واردات تنظیم شود؛ زیرا واردات کالاهایی که مشمول ارز ترجیحی هستند، با ارز آزاد برای بخش خصوصی توجیه اقتصادی ندارد. یکی از اصلی‌ترین چالش‌های مطرح‌شده از سوی فعالان اقتصادی، فاصله قابل توجه میان نرخ ارز صادراتی و نرخ ارز مبنای واردات کالاهای اساسی است. این اختلاف می‌تواند انگیزه صادرکنندگان برای استفاده از سازوکار پیشنهادی را کاهش دهد. محمد لاهوتی، رییس کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی اتاق ایران، معتقد است شرایط جدید تجارت خارجی، از جمله افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل، محدودیت‌های ناشی از شرایط جنگی و محاصره دریایی، ضرورت بازنگری در سیاست‌های ارزی و تجاری را افزایش داده است. به گفته او، با توجه به محدودیت دسترسی دولت به ارزهای نفتی، باید از ظرفیت ارزهای حاصل از صادرات بیشتر استفاده شود. لاهوتی پیشنهاد می‌کند دولت هر شش ماه یا یک سال، فهرست کالاهای ضروری مورد تأیید وزارت صمت و وزارت جهاد کشاورزی را اعلام کند و همه صادرکنندگان امکان واردات این کالاها در مقابل صادرات خود را داشته باشند. او همچنین تبدیل ثبت سفارش به ثبت آماری و حذف محدودیت‌هایی مانند سقف سابقه و سهمیه‌بندی واردات را ضروری می‌داند. احمدرضا فرشچیان، رییس کمیسیون مدیریت واردات اتاق ایران، نیز معتقد است اجرای این پیشنهاد به منابع مالی جدید دولتی نیاز ندارد و دولت باید صرفاً در صدور مجوزهای واردات سرعت عمل بیشتری داشته باشد. با این حال، او درباره میزان اثرگذاری طرح بر بازار هشدار می‌دهد و تأکید می‌کند نباید انتظار داشت این سازوکار به‌تنهایی تأثیر گسترده‌ای بر بازار کالاهای اساسی بگذارد. فرشچیان برای توضیح مشکل اختلاف نرخ‌ها به ارقام بازار اشاره می‌کند؛ به‌طوری که نرخ ارز در بازار مبادله حدود ۱۹۰ تا ۱۹۴ هزار تومان و نرخ ارز صادراتی در برخی موارد حدود ۲۵۶ هزار تومان است. این فاصله، انگیزه واردکننده برای استفاده از ارز صادراتی را کاهش می‌دهد. او یادآور می‌شود صادرکنندگان الزاما واردکننده نیستند و می‌توانند با توافق با واردکنندگان، ارز خود را در اختیار آنها قرار دهند تا عملیات واردات توسط فعالان متخصص این حوزه انجام شود. محسن امینی، عضو کمیسیون کشاورزی اتاق ایران، نیز اختلاف نرخ‌های ارزی و بلاتکلیفی واردکنندگان در دریافت ارز را از موانع اصلی می‌داند. به گفته او، تأخیر در تخصیص ارز هزینه‌هایی مانند دموراژ و خسارت تأخیر ایجاد می‌کند که در نهایت بخشی از آن به مصرف‌کننده منتقل می‌شود. بنابراین، واردکنندگان باید بتوانند در صورت استفاده از ارز صادراتی، بدون انتظار برای تخصیص ارز دولتی فرآیند واردات را انجام دهند. سیدجلال طیبا طیبا، عضو کمیسیون صنایع غذایی اتاق ایران، نیز با اشاره به اختلاف نرخ ارز صادراتی و مبنای محاسبه رفع تعهد ارزی می‌گوید نرخ ارز صادراتی برخی کالاها به ۲۶۰ تا ۲۷۰ هزار تومان رسیده، در حالی که مبنای محاسبه رفع تعهد در واردات کالاهای اساسی حدود ۱۹۰ تا ۱۹۴ هزار تومان است. او پیشنهاد می‌کند مهلت اضافه‌شده به تعهد ارزی صادرکنندگان در صورت ثبت سفارش واردات کالاهای اساسی، از دو ماه فعلی به شش ماه افزایش یابد تا صادرکنندگان فرصت بیشتری برای انجام مراحل واردات داشته باشند.

قیمت‌گذاری دستوری و هزینه واقعی واردات

فرهاد آگاهی، رییس هیات‌مدیره فدراسیون مدیریت واردات اتاق ایران، معتقد است صرف صدور مجوز استفاده از ارز صادراتی برای واردات، موفقیت طرح را تضمین نمی‌کند. به اعتقاد او، صادرکننده و واردکننده باید بتوانند بر سر یک مبادله اقتصادی متقابل به توافق برسند. یکی از موانع مهم از نگاه او، قیمت‌گذاری دستوری کالاهای اساسی است. نمی‌توان از واردکننده انتظار داشت ارز مورد نیاز را با نرخ توافقی یا نزدیک به بازار تأمین کند، اما محصول را با قیمت دستوری و بدون در نظر گرفتن هزینه واقعی ارز، حمل‌ونقل و بیمه بفروشد. اگر دولت همچنان بر تثبیت قیمت‌ها تأکید دارد، باید منابع جبران مابه‌التفاوت هزینه واقعی واردات و قیمت تکلیفی فروش را نیز مشخص کند.

آگاهی همچنین به مشکلات نقل‌وانتقال ارز اشاره می‌کند و می‌گوید در اختیار داشتن منابع ارزی لزوماً به معنای امکان استفاده از آنها برای خرید کالا نیست؛ زیرا بخشی از ارز صادرکنندگان در حساب‌های خارجی یا نزد صرافی‌ها قرار دارد و ممکن است با شبکه پرداخت مورد قبول فروشندگان خارجی سازگار نباشد. او پیشنهاد می‌کند واردات از طریق واردکنندگان تخصصی و باسابقه انجام شود و صادرکنندگان منابع ارزی خود را در اختیار این گروه قرار دهند. همچنین تسویه تعهد ارزی صادرکننده و واردکننده باید در دو مرحله مستقل صورت گیرد؛ به گونه‌ای که پس از تأیید دریافت ارز و ارایه اسناد ورود کالا به گمرک، تعهد ارزی صادرکننده تسویه شود و ادامه فرآیند واردات بر عهده واردکننده باشد. رشید عزیزپور، رییس کمیسیون صنایع غذایی اتاق ایران، معتقد است بهتر است واردات کالاهای اساسی به صادرکنندگانی سپرده شود که حوزه فعالیت آنها با کالای وارداتی ارتباط دارد. برای مثال، واگذاری واردات مواد غذایی به صادرکننده‌ای که در حوزه قطعات الکترونیکی فعالیت می‌کند، الزاماً به نتیجه مطلوب منجر نمی‌شود. مرتضی کوهنورد، نایب‌رییس کمیسیون مدیریت واردات اتاق ایران، نیز افزایش سهمیه واردات صادرکنندگان را ضروری می‌داند. به گفته او، کاهش سهمیه واردات برخی صادرکنندگان و محدودیت‌های ناشی از سابقه فعالیت، ورود آنها به حوزه واردات کالاهای اساسی را دشوار کرده است. او مشارکت صادرکنندگان با واردکنندگان باسابقه را راهکاری برای استفاده هم‌زمان از منابع ارزی و تجربه تخصصی واردات می‌داند و تأکید می‌کند صرف صدور مجوز کافی نیست؛ بلکه موانع مربوط به سهمیه‌بندی، سابقه واردات و اختلاف نرخ ارز نیز باید برطرف شوند. مجموع دیدگاه فعالان اقتصادی نشان می‌دهد پیشنهاد اتاق ایران ظرفیت ایجاد مسیری مکمل برای تأمین کالاهای اساسی و بازگشت ارز حاصل از صادرات را دارد. این سازوکار می‌تواند بخشی از فشار تأمین ارز را از دوش دولت بردارد و فرصت تازه‌ای برای ایفای تعهدات ارزی صادرکنندگان فراهم کند. با این حال، موفقیت آن به مجموعه‌ای از اصلاحات وابسته است؛ از جمله کاهش فاصله نرخ ارز صادراتی و وارداتی، اصلاح قیمت‌گذاری دستوری، تسهیل ثبت سفارش و سهمیه واردات، رفع مشکلات انتقال ارز و استفاده از توان واردکنندگان تخصصی. در غیر این صورت، این پیشنهاد ممکن است در حد یک مجوز اداری باقی بماند و نتواند به راهکاری موثر و فراگیر برای تأمین کالاهای اساسی تبدیل شود.

تخلف خودروساز در اتوپلازا احراز شد

سخنگوی شورای رقابت گفت: تخطی خودروسازان از دستورالعمل شورای رقابت در عرضه خودرو در اتوپلازا احراز شد. سپهر دادجوی توکلی، سخنگوی شورای رقابت در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی خبرگزاری تسنیم، گفت: موضوع عرضه خودرو خارج از ضوابط دستورالعمل شورای رقابت از سوی شرکت‌های خودروساز در اتوپلازا در این شورا بررسی شد. به گفته توکلی، پس از استماع دفاعیات خودروسازان و با حضور نماینده سازمان بازرسی کل کشور و نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، تخطی خودروسازان از دستورالعمل شورا احراز شد. وی افزود: ادعای خودروسازان مبنی بر اینکه شرایط طرف تقاضا در دستورالعمل شورای رقابت شامل اشخاص حقوقی نمی‌شود، غیرقابل پذیرش تشخیص داده شد. سخنگوی شورای رقابت همچنین با اشاره به ورود دستگاه قضایی گفت: با ورود دستگاه قضا، این رویه غیرقانونی متوقف شده است.

تصویب تغییر مبنای احضار تعزیراتی صادرکنندگان با حدنصاب ۳ میلیون یورویی

براساس مصوبه اخیر شورای گفت‌وگو، مقرر شد مبنای احضار صادرکنندگان در پرونده‌های عدم رفع تعهد ارزی از حدنصاب ۳ میلیون یورو تبعیت کند. در پی بررسی مسائل و چالش‌های صادرکنندگان در حوزه بازگشت ارز حاصل از صادرات در جلسه اخیر شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی، دو تصمیم با هدف اصلاح رویه‌های رسیدگی به پرونده‌های عدم رفع تعهد ارزی و تسهیل مقررات تجارت خارجی در دستور کار قرار گرفت. بر اساس یکی از مصوبات این جلسه، دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی موظف شده است طی مکاتبه‌ای با قوه قضاییه و سازمان تعزیرات حکومتی، درخواست کند مبنای احضار صادرکنندگان در پرونده‌های مربوط به عدم رفع تعهد ارزی، با در نظر گرفتن حدنصاب ۳ میلیون یورو و متناسب با درصد عدم ایفای تعهد ارزی ثبت‌شده در سامانه جامع تجارت، مورد بازنگری قرار گیرد. این تصمیم در شرایطی مطرح شده است که نحوه رسیدگی به پرونده‌های عدم بازگشت ارز صادراتی و ارجاع صادرکنندگان به مراجع قضایی و تعزیراتی، از جمله موضوعات مورد انتقاد فعالان اقتصادی بوده است. تغییر مبنای احضار با لحاظ میزان واقعی تعهدات ایفانشده می‌تواند در تفکیک پرونده‌ها بر اساس حجم تخلف و جلوگیری از برخورد یکسان با صادرکنندگان دارای شرایط متفاوت موثر باشد. با این حال، مصوبه مذکور در مرحله درخواست و پیگیری از سوی دبیرخانه شورای گفت‌وگو قرار دارد و به معنای ابلاغ و اجرای تغییر جدید در رویه مراجع قضایی و تعزیر